

TÖBBSOROS RENDEZÉS

A kilencvenes évek fotókultúrája a Detvay & Hangyál Gyűjteményben

AZ ART9 GALÉRIÁBAN A PLAFONIG KITAPÉTÁZOTT VÁLOGATÁS FOGADTA A LÁTOGATÓT A RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI FOTÓS TENDENCIÁK SZÉLES ÁTTEKINTÉSÉVEL. A KOLLEKCIÓ EGYÜTTAL DOKUMENTÁLJA AZ ELSŐ HAZAI FOTÓRA SZAKOSODOTT GALÉRIA TÖRTÉNETÉT IS.

A Detvay Jenő fotóművész és Hangyál Judit kulturális menedzser házaspár 1994-ben nyitotta meg a Bolt Galériát. A VIII. kerületi Leonardo da Vinci utca egyik alagsori helyiségében harminc négyzetméter kiállítótér, továbbá kis raktár, iroda és a fotós alkotások, kiadványok értékesítésére szolgáló „bolt” állt rendelkezésre.

A galéria kezdetben a hét hat teljes napján, hétfőtől szombatig 10 és 18 óra között volt nyitva. Ez a nagyvonalú időszáv utóbb több lépésben rövidült, végül keddtől péntekig 14 és 18 óra között jöhettek a látogatók, mielőtt a Bolt 1999-ben rentábilis forgalom híján bezárni kényszerült.

Az öt év alatt a galériában közel ötven kiállítás jött létre. Mindegyiket kétnyelvű, magyar-francia, illetve néhányat angollal bővített háromnyelvű katalógus kísérte. A katalógusok ötszáz példányban és egységes formátumban jelentek meg, utóbb Detvayék három kis kartondobozba rendezve is elérhetővé tették a kiadványsorozat egy-egy válogatását.

A kiállítások folytatódtak a helyiség bezárása után is, külső helyszíneken. Az Óbudai Pincegaléria, a Trafó Galéria, a Budapest Galéria, a Dorottya Galéria és megannyi más intézmény fogadta be a Bolt Galéria tárlatait. Sokáig ezekhez is készültek katalógusok, kettős számozással: például a Bolt 60. kiállítását 2003 októberében a Duna Galériában mind a tizenegy bevásárolt művészt bemutató katalógus kísérte, amely egyben „The outside series No. 14.” számozást is kapott.

A tárlatok többsége egyéni kiállítás volt. Herendi Péter, Gábor Enikő, Hajdú József és mások többször is ilyen szóló kiállításon mutatkoztak be. Évente egy-két csoportos tárlat született, például 1994 szeptemberében a nyitókiállítás Drégely Imrétől Minyó Szert Károlyig, a következő évben a Fiatal Fotóművészek Stúdiójának bemutatkozása Bányay Pétertől Csontó Lajosig, vagy

egy újabb évvel később a X. Esztergomi Fotográfiai Biennálé díjazottjait bemutató kiállítás. Egy-egy történeti visszatekintő kiállítás is felbukkant, mint például a magyar reklámfotó 1940 és 1963 közötti nagyjait – Langer Klárát, Vadas Jolánt és másokat – fókuszba állító alkalom.

Mivel Detvay Jenő 1980 óta Budapesten és Párizsban, idejét mindmáig a két város között megosztva él, számos francia kapcsolata alakult ki, és ottani fotósok, például Sylvain Barbier vagy Jean-Yves Cousseau is szerepeltek a tárlatokon. Számos alkalommal vittek magyar anyagot külföldre is, például Kerekes Gábor munkáit Zágrábtól Brüsszelen át San Franciscóig több külföldi galériával szövetkezve is bemutatták.

A galéria kezdettől törekedett egy gyűjtemény felépítésére is. A művészeket meggyőzték, hogy ha színvonalas műveket adnak a kollekciónak, azzal nemcsak a galériás munkát honorálják, hanem a bővülő gyűjtemény kiállításai révén közös, az egyéni pozíciókon túl a magyar fotós szcéna akkori trendjeit egyre átfogóbban reprezentáló megjelenési lehetőségeket teremtenek.

A kollekciónak elsőként a Boltban szerepelt a nyilvánosság előtt, 1998-ban. Egy évvel később a Budapesti Francia Intézet mutatta be az anyagot, ehhez kiadvány is megjelent a már említett, egységes sorozatban: ez a Bolt 47. számú, egyben az „outside series” 1. számú publikációja. A gyűjtemény eltérő válogatásai szerepeltek utóbb vidéken, például 2001-ben a Városi Művelődési Központban Nyíregyházán, illetve külföldön is, már ugyanabban az évben, a La Galerie Photo-ban Montpellier-ben, ahonnan spanyol helyszínre utazott tovább az anyag. Budapesten is rendszeresen látható volt egy-egy válogatás, például 2010-ben a Vízivárosi Galériában, illetve 2022 tavaszán a Budapest Fotófesztivál hivatalos eseményeként a Ráday utcai Art9 Galériában.

Anne Lefebvre: Akt, 28x18 cm, 1985-2009, 3/10 © DETVAY-HANGYÁL

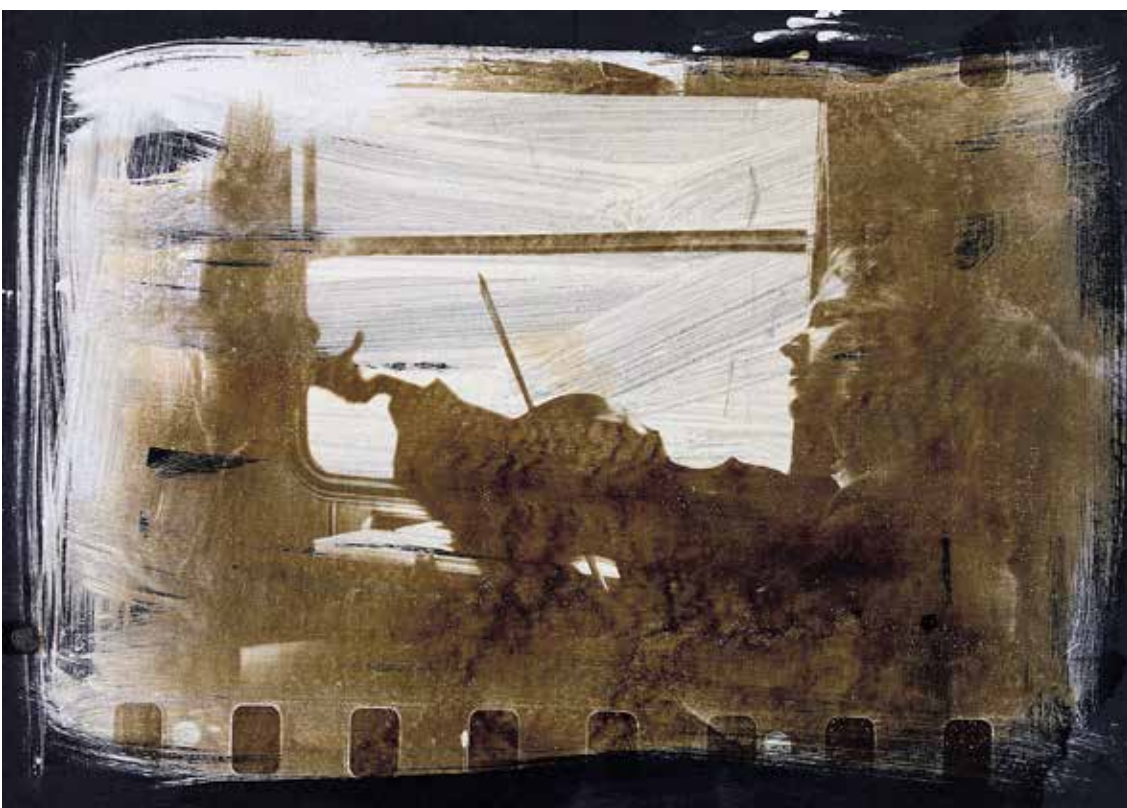
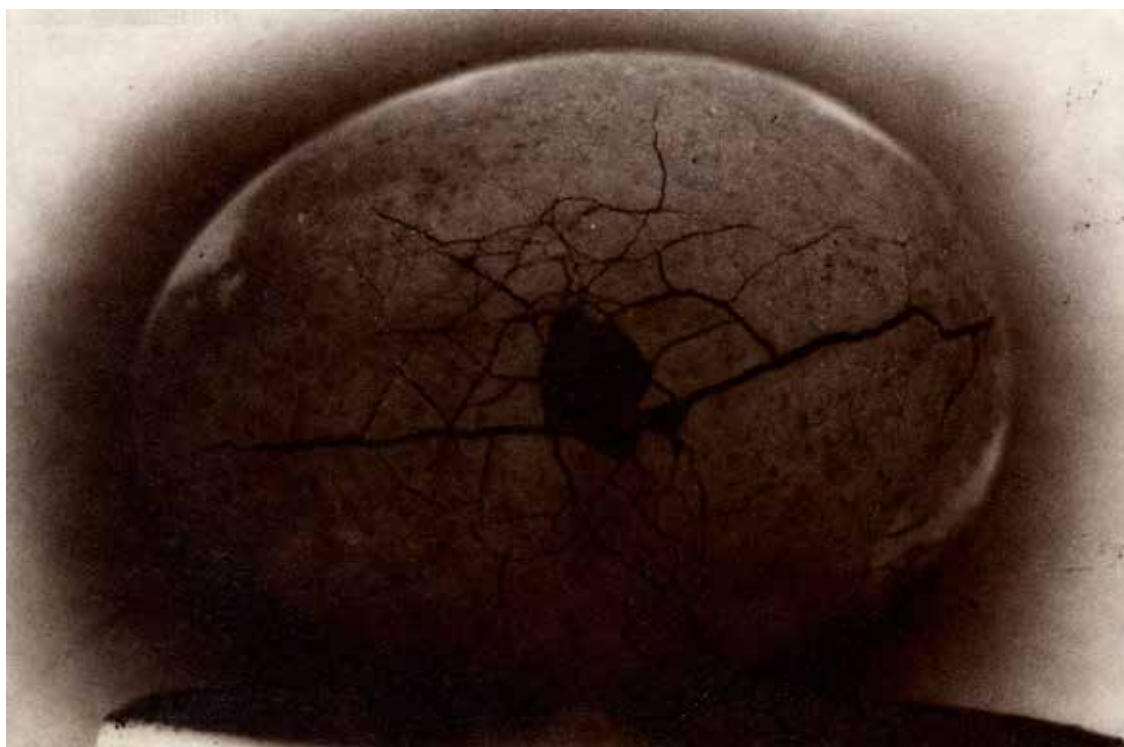

Bozsó András: Tájkép, Camera obscura, 12x18 cm, 1998, 1/1 © DETVAY-HANGYÁL

A mostani tárlaton szereplő több mint harminc alkotó izgalmasan merített az ezredforduló magyar fotográfiájából Bozsó Andrástól kezdve Szilágyi Lenkéig, néhány franciaországi pozícióval kiegészítve. Tudatos a törekvés a fotó technikai sokféleségének kiemelésére, többek között *camera obscura*val vagy a húsz-huszonöt éve nagy újdonságnak számító polaroiddal készült munkák révén. Sokan szerepeltek a jól ismert motívumaikkal, például Vékás Magdolna a tojásképeivel, vagy Mészáros Géza László a dadaista ízű tárgy társításokról készült felvételekkel.

Vékás Magdolna: *Egg I.*, Albumin papír, 12x18.5 cm, 2002, 1/4 © DETVAY-HANGYÁL

Minyó Szeft Károly: *Hegedűs lány*, 35,5x50 cm, 1994, 1/1 © DETVAY-HANGYÁL

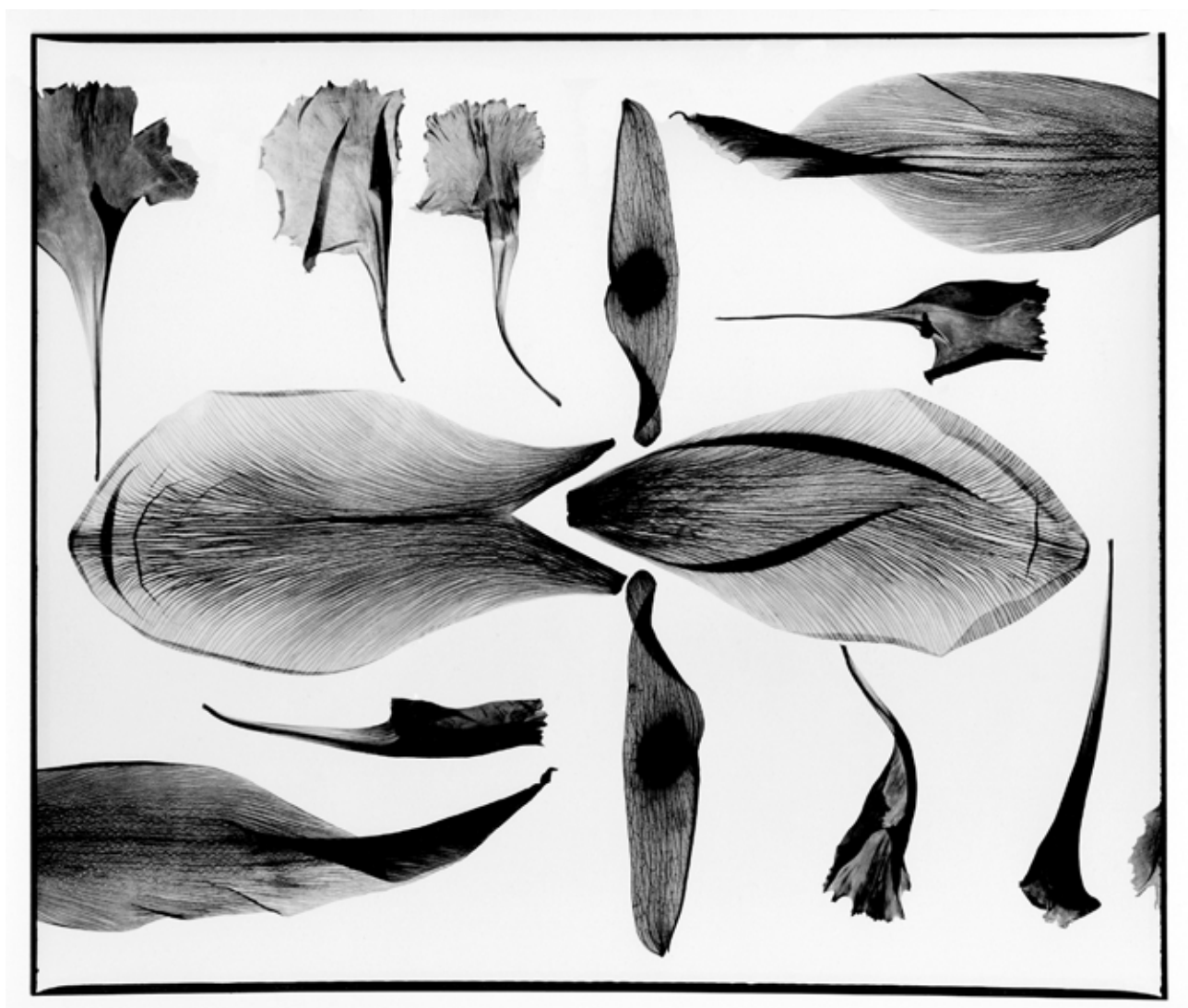
Szilágyi Lenke: *Krim*, 27.5x40 cm, 1993, 2/5 © DETVAY–HANGYÁL, 2022 HUNGART

A művészek többségétől nem egy mű szerepelt, például a franciaországi emigrációban élt Somlói Lajostól hat szürrealista fotó is látható volt. A kiállítók többsége – Czeizel Balázstól kezdve, Illés Barnán át, Stalter Györgyig – kifejezetten a fotó műfajában aktív. A ma oly sokat szereplő jelenség, a képzőművészek fotóhasználatában ebben a gyűjteményben csak szerényebb helyet kap, a tárlaton például Roskó Gábor vagy Július Gyula munkái révén volt jelen.

A kiállított művek többsége fekete-fehér fotográfia volt, talán ezzel is a műfaj esszenciájára utalva. A kompozíció szempontjából vizsgálva, a figuratív művek domináltak. Jellemző volt ugyanakkor a leképezett valóság elem torzítása; a fotó amolyan görbe tükör a befogadó számára, de egyértelműen a tárgyszerű,

nem-konceptuális művészetfelfogáson belül. Viszonylag kevés társadalmi-közéleti témájú mű szerepelt, de annál több érzelmekben és szimbólumokban gazdag, lírai csendélet.

Ezek alapján a Baranyay Andrástól, Kodolányi Sebestyénen át, Várnagy Tiborig ívelő gyűjtemény karakteres kiállítás egy olyan fotóművészeti szcena mellett, amely nyilvánvalóan képzőművészeti ambíciójú, de ezt specifikus fotós nyelven, a fotót nem csupán képzőművészeti célok eszközeként használva valósítja meg. Ez a művészetfelfogás témáit tekintve elsősorban az emberi és a tárgyi létre való művészi-bölcseleti reflexió, amely egyenlő távolságot tart akár a tiszta konceptualizmustól, akár a nyílt aktivizmustól – néhány, amúgy remek kivételtől, például Szombathy Bálint beválogatott munkáitól függetlenül.

Simon Csilla: *Termékenység 1.*, 22.5x26.5 cm, 1998, 1/5 © DETVAY-HANGYÁL

Czeizel Balázs: *Analog fotógram*, 40x30 cm, 1987, 2/5 © DETVAY-HANGYÁL

Brezina Zoltán: *Anyád*, 35x34 cm, 1996-97/2002, 1/1 © DETVAY-HANGYÁL

Csoda-e, hogy ilyen műveket nem lehetett a kilencvenes évek második felében jól eladni Budapesten, és így a Bolt huszonhárom évvel ezelőtt bezárt? Nem. Sőt, még ma, a fotó műtárgypiaci elfogadásának lényegesen magasabb fokán sem lenne könnyű ilyen irányultságú galériát vezetni. Annál nagyobb érték, hogy a Bolt gyűjteménye megmaradt, hiszen nemcsak egy korszakot és egy galéria történetét, hanem a fotó és a kortárs (képző)művészet viszonyáról egy tanulságos állásfoglalást is képvisel.

A fotós pozíciókat tartalmazó magángyűjteményekről szóló, 2018-ban indított cikksorozatban már közel kéttucat kollekció szerepelt a *Fotóművészet* hasábjain. Ilyen összességben Detvayék anyagának kulcsa, hogy tisztán fotós, technikáiban is specifikus gyűjtemény, nem a szélesebb képzőművészeti válogatásba emelt fotós kompozíciók csoportja, ugyanakkor a fotót nem zárt szakmaként, műszaki képalkotási eljárásaként prezentálja, hanem képzőművészeti igényű alkotói területként.

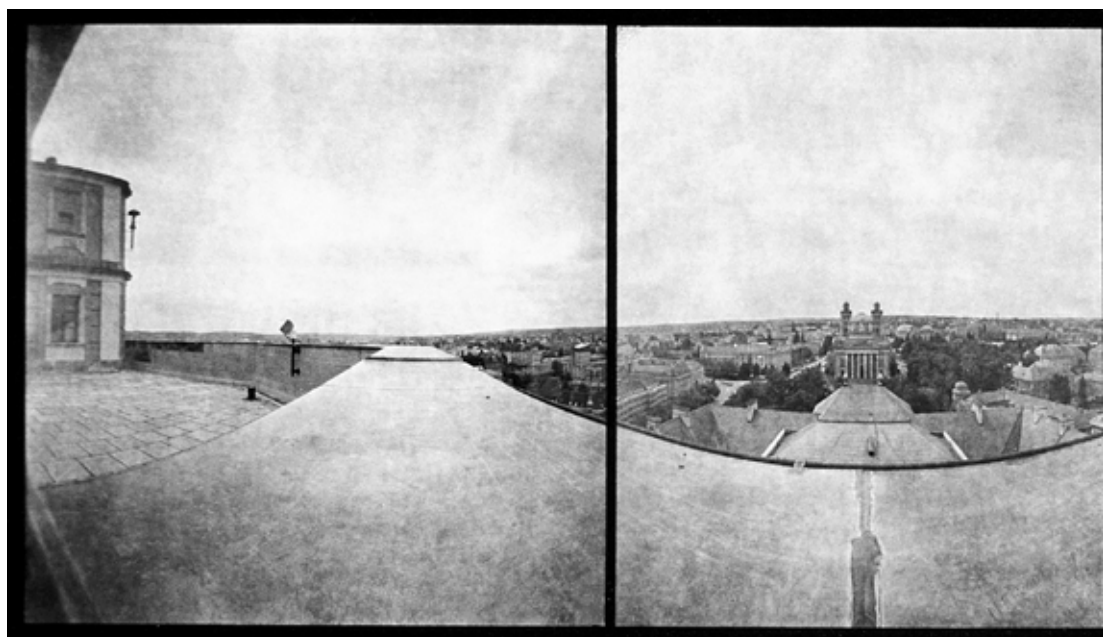

Drégely Imre, Bányay Péter: *Polaroid 665*, 100x100 cm, 1997, 1/5 © DETVAY-HANGYÁL

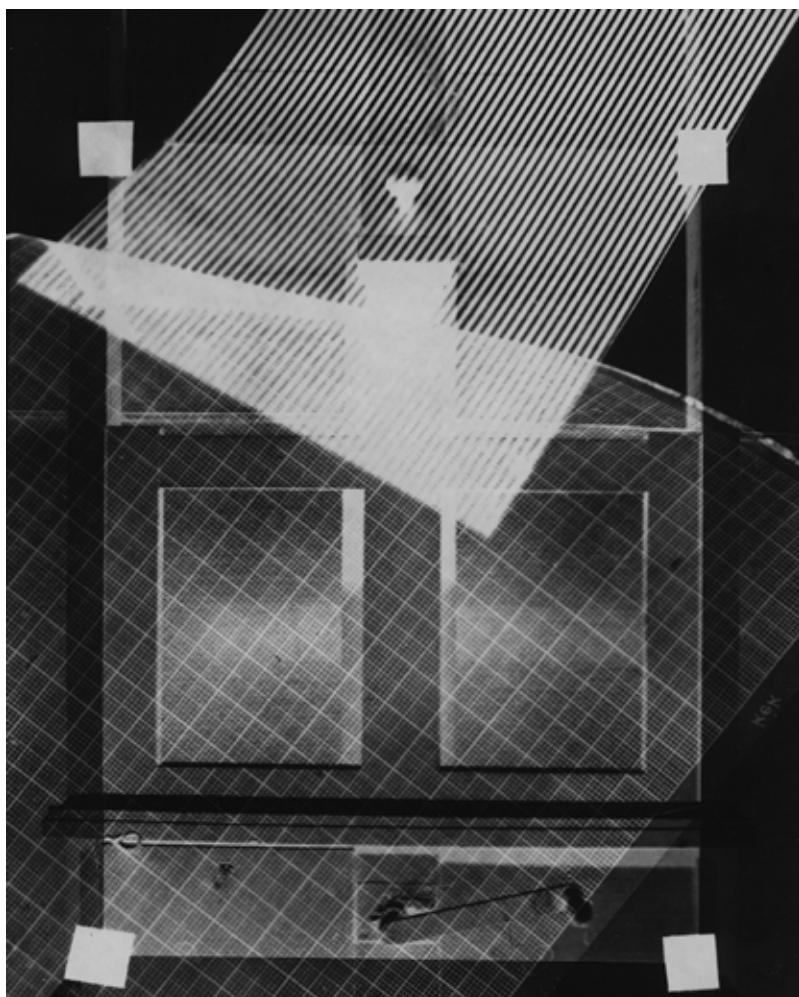

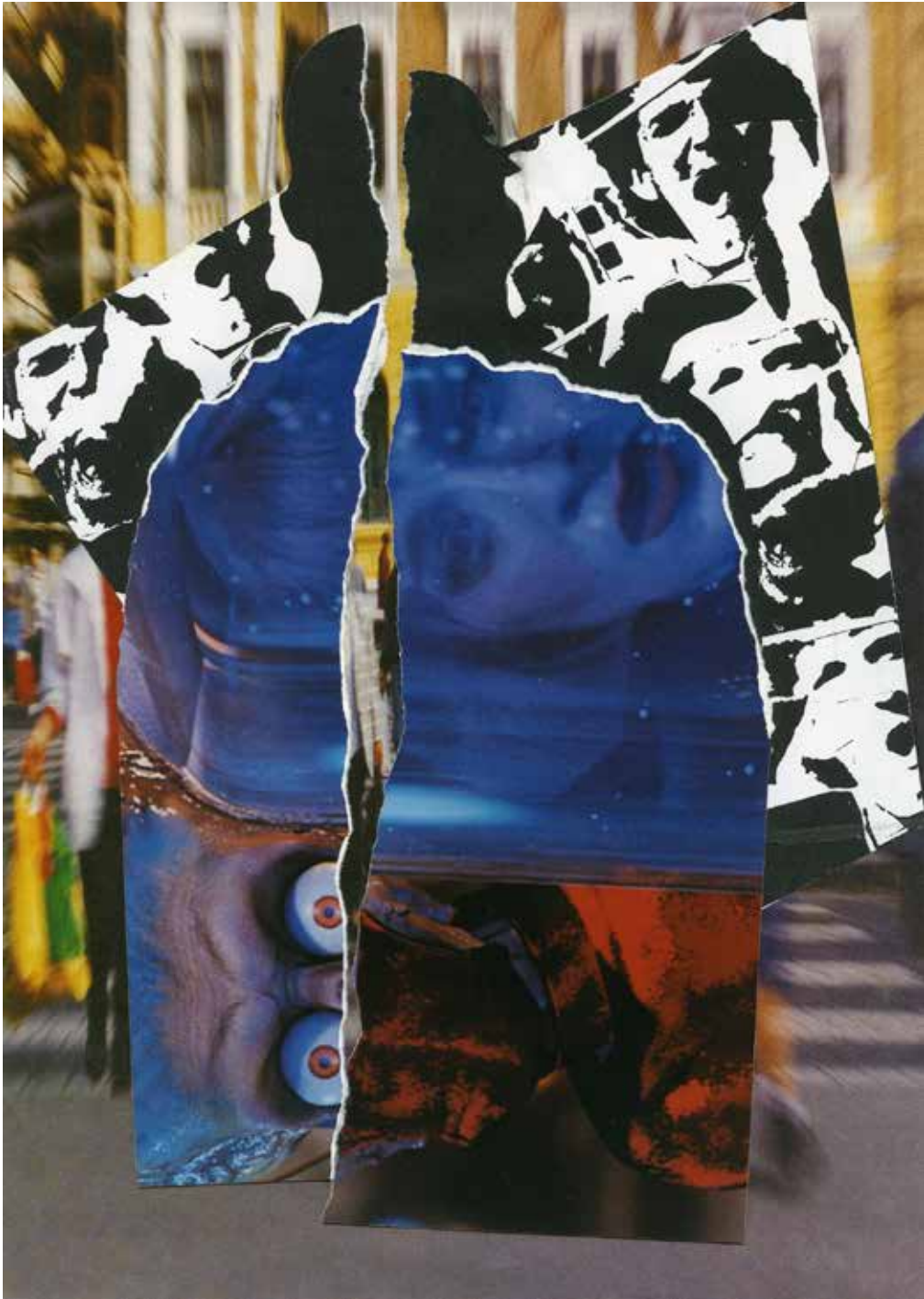
Mari Mahr: *Moving moments 2*, 34x54 cm, 1998, 5/30 © DETVAY-HANGYÁL

Telek Balázs: *Egri Panoráma*, Camera Obscura, 15,5x44 cm, 1998, 2/5 © DETVAY-HANGYÁL

Mester Tibor: *Cím nélkül*, 21,5x16,5 cm, 1997, 1/1 © DETVAY-HANGYÁL

Fenyvesi Tóth Árpád: *Cím nélkül*, 1994, 29,4x21 cm, 1/1 c DETVAY-HANGYAL

Gábor Enikő: Százlábú, 40x50 cm, 1998, 1/1 © DETVAY-HANGYÁL

Hegedűs 2 László: Zalmoz, 29x40 cm, 2000 © DETVAY-HANGYÁL

